COLOCVIU STRATEGIC

Nr. 4
Aprile 2014

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I"
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Participarea la operaţii NATO – lecţii invăţate şi căi de urmat

Gl. bg. dr. Cătălin TOMESCU

Lecţiile învăţate reprezintă experienţa validată în urma analizei unor misiuni sau exerciţii de instruire. Acestea au o deosebită valoare în pregătirea misiunilor viitoare şi în adaptarea forţelor armate la actualele nevoi de securitate. Studiul de faţă este elaborat pe baza experienţei personale rezultată din misiunile la care am participat în ultimii ani.

Cuvinte cheie: lecţii învăţate, strategie, capabilităţi, cooperare, adaptare

Lecţiile învăţate au devenit o problemă serioasă în special după participarea la diferite teatre de operaţii[1]. Deşi nivelul şi numărul acestora este foarte ridicat, aici va fi accentuat aspectul lor tehnic, privit din două perspective, cea de membru NATO şi cea naţională, românească.

Principalele misiuni în care a fost implicată NATO sunt cele din Balcanii de Vest, unde forţele alianţei au participat în diverse forme timp de 20 de ani, în Afganistan, de aproximativ 13 ani, în Libia, în Marea Mediterană precum şi în Cornul Africii. Chiar dacă misiunea din Irak nu a fost o misiune NATO, cei mai mulţi membri NATO au fost prezenţi şi ar intra, în consecinţă în tematica studiului de faţă.

Cele mai importante lecţii legate de operaţiile NATO se referă la strategie, tipuri de misiuni, capabilităţi, tactici, cooperarea cu organizaţiile internaţionale, adaptarea procedurală şi a echipamentelor, înţelegerea mediului cultural, ameliorarea relaţiilor publice etc.

Strategia a trebui modificată pentru fiecare dintre misiuni în parte. Mai precis, a trebuit ales între a coopera sau nu cu autorităţile locale (Irak, Afganistan, Kosovo şi Libia), a negocia sau nu cu inamicul, a folosi sau nu armament greu, a acţiona sau nu terestru, a ataca doar aerian sau maritim şamd. Modul în care NATO gestionează o situaţie de criză a trebuit să fie extrem de flexibil. Un bun exemplu pentru a demonstra cum o experienţă anterioară a fost aplicată într-un nou teatru de operaţii este misiunea ISAF din Afganistan. În ultimii ani, această misiune a fost adesea îmbunătăţită, având ca bază solidă lecţiile învăţate de forţele coaliţiei (în special SUA) în Irak şi de asemenea strategia COIN dezvoltată de David Petraeus.

A trebuit modificat şi tipul de misiuni: impunere a păcii, război, sprijin al păcii, reconstrucţie, construcţie a păcii, menţinere a păcii, operaţii de combatere a insurgenţei (COIN), combatere DEI (counter IED), îndrumare în operaţiile de stabilitate, consiliere, pregătire, CIMIC. Mulţi dintre aceşti termeni şi misiuni au fost inventaţi în ultimii 10-15 ani. Capabilităţile au fost imbunătăţile şi adaptate, de exemplu: cele pentru transportul aerian al încărcăturilor grele, cele de dislocare, de apărare împotriva rachteleor balistice, de comunicaţii (Reţeaua Misiunii din Afganistan). Tacticile au trebuit schimbate, în raport cu noul tip şi comportament al inamicului, din cel clasic în COIN, sau asimetric, neconvenţional. Conceptele de contra-insurgenţă şi de combatere DEI sunt unele dintre cele mai bune exemple în acest context, cu atât mai mult cu cât, începând din 2012, au propria lor doctrină.

Un aspect important al lecţiilor învăţate se

Gl. bg. dr. Tomiţă Cătălin TOMESCU este comandant al Diviziei 1 Infanterie Dacica, doctor în ştiinţe militare şi informaţii, a participat la numeroase misiuni internaţionale, fost locţiitor al Reprezentantului Militar al României la NATO şi UE la Bruxelles.

referă la cooperarea şi implicarea accentuată în activităţi alături de actori importanţi precum UE, ONU, organizaţii guvernamentale şi non-guvernamentale, societate civilă, administraţie locală şi populaţie, structurile CIMIC fiind inventate după misiune din Bosnia. În toate aceste misiuni, după finalizarea operaţiilor combatante, NATO a colaborat cu organizaţiile menţionate anterior, în special în aspectele de construcţie guvernamentală. Un exemplu îl constituie aici Echipele de Reconstrucţie ale Provinciilor (PRT), care au devenit o misiune serioasă în toate operaţiile, iar militarii au trebui să conducă şi acest tip de misuni. În general, putem denumi cooperarea respectivă ca „abordarea globală". Au trebuit modificate şi adaptate câteva dintre procedurile obişnuite ale NATO pentru a putea coopera cu partenerii. La apogeul misiunii ISAF, de pildă, în Afganistan se aflau 50 de state participante în acest teatru de operaţii, majoritatea conducâd tipuri similare de misiuni, dar unele dintre acestea foloseau propriile proceduri.

A fost necesar ca echipamentele să fie adaptate noilor tipuri de ameninţării, aflate într-o continuă schimbare, de la tancuri sau transportoare blindate la HMMWV şi MRAP, în scopul îmbunătăţirii standardelor de protecţie a forţei. De asemenea, NATO a învăţat să acode o mai mare atenţie mediului cultural, problemelor religioase şi ale societăţii. Aceste „detalii" au exercitat o influenţă semnificativă în timpul misunilor trecute. Ele sunt importante deoarece fiecare teatru de operaţii are propriile particularităţi. Chiar dacă unele par foarte asemănătoare, impresia respectivă este eronată, iar forţele alianţei a trebuit să se adapteze întotdeauna comportamentul şi atitudinea în relaţiile cu populaţia locală şi cu insurgenţii în toate teatrele de operaţii.

S-a ameliorat eficienţa domeniului relaţiilor publice, în special strategiile şi procedurile de diplomaţie publică militară. Unul dintre motivele rezidă în trăsăturile şi reacţiile mass-media contemporane. Pe de o part, a fost necesar ca unele greşeli ale militarilor să fie prezentate în forma corectă pentru a nu compromite imaginea întregii misiuni. Pe de altă parte, au fost dezvoltate abilităţile de a comunica mesajul corect către publicul ţintă. Forţele de Reacţie ale NATO au fost, de asemenea, implicate în misiuni umanitare în Pakistan, în 2005, după cutremur, una dintre concluziile trase fiind cea a importanţei unui mai bun suport diplomatic şi administrativ. Chiar dacă s-a ajuns în principalul port de debarcare într-o manieră foarte rapidă, a fost nevoie de aproximativ două săptămâni pentru a ieşi din acesta cu echipamentele din dotare pentru a îndeplini misiunea.

România a fost implicată în Balcanii de Vest, participând cu structuri de diferite forme şi dimensiuni, s-a numărat printre primii parteneri ai NATO participanţi în Afganistan, acum fiind al şaselea contribuitor ca număr de militari, în Irak şi într-o formulă redusă şi în Libia.

Principalele lecţii invăţate, dintr-o perspectivă naţională se referă la integrarea experienţei NATO, importanţa instrucţiei în teatrele de operaţii, sustenabilitatea forţelor, aspectele financiare, desfăşurarea activităţilor, interoperabilitatea, dezvoltarea capabilităţilor de nişă, regulamentele şi procedurile interne.

Astfel, trebuie ţinut cont de lecţiile învăţate şi prezentate din perspectiva NATO, deoarece forţele armate române îşi coordonează şi adaptează în mod continuu strategia militară naţională cu toţi acei paşi pe care Alianţa îi face în acest timp. Teatrele de operaţii au fost locul cel mai propice pentru formarea şi educarea atitudinii, mentalităţii, profesionalismului, competenţelor multiple şi atingerea unui nivel crescut de antrenament într-un mediu real de conflict.

O altă adaptare se referă la realizarea sustenabilităţii forţelor, atunci când operaţiile se desfăşoară la mii de kilometri depărtare. Este necesară şi o mai bună planificare financiară şi resurse în toate sensurile acestui termen. Participarea la misiunile respective a influenţat în mod seminificativ modul nostru de acţiune militară, mai precis toate domeniile de interes ale sistemului militar, din punct de vedere acţional, conceptual, la nivel tactic, operativ dar şi din perspectiva sprijinului logistic. Teatrele de operaţii au reprezentat şi cea mai bună cale de a obţine, îndeplini şi valida cerinţele noastre de interoperabilitate. Au fost create noi capabilităţi de nişă şi capacităţi, în special în domeniul informaţilor, forţelor speciale, PSYOPS (operaţii psihologice), CIMIC (cooperarea civili-militari), geniu etc.

Forţele armate române au fost instruite să facă faţă oricărui tip de scenariu, ceea ce înseamnă că misiunile au crescut în mod semnificativ în importanţă şi complexitate pe parcursul participării la toate operaţiile menţionate anterior, de la a asigura paza posturilor de comandă sau aeroporturilor, la a lupta alături de aliaţii noştri cu inamicul şi, de asemenea, de a avea responsabilitatea unei întregi zone de operaţii sau de a conduce un aeroport. Nu în ultimul rând, au trebuit schimbate regulile şi procedurile interne, în special în ceea ce priveşte suportul logistic. Descrierea schimbărilor care s-au produs de când au început misiunile în Bosnia şi Angola, din 1996 până în prezent ar putea ocupa spaţiul unei cărţi.

În fine, un aspect important ce trebuie detaliat se referă la viitorul acestor misiuni. Mai întâi, nu există nici un tipar pentru viitoarele căi de acţiune, fiind vorba mai curând despre un subiect politic decât despre unul militar, cum, în special în alianţa noastră, nu sistemul miliar are responsabilitatea de a decide când, cum şi cu cine trebuie luptat.

Vom oferi un punct de vedere despre modul în care atât NATO, cât şi România ar trebui să se pregătească pentru a face faţă cu succes ameninţărilor viitoare.

Din perspectivă naţională, trebuie adaptate echipamentele, de la vechile transportoare la transportoarele blindate, HMMWV, Piranha, MRAP; tacticile, prin conectarea în permanenţă cu noile tipuri de ameninţări, domenii şi tehnologii; procedurile, interconectare cu NATO şi UE; forţele combatante, cel puţin cele puse la dispoziţia NATO, trebuie să fie capabile să lupte în toate tipurile de teren şi condiţii meteo, să fie dislocabile, mobile, autosustenabile şi să aibă puterea de foc necesară pentru misiunea destinată; doctrinele forţelor să fie compatibile cu cele ale NATO şi UE, dar, de asemenea, cu mediul şi caracteristicile naţionale.

Din perspectiva NATO, trebuie avute în vedere: noile capabilităţi şi capacităţi; apărarea inteligentă; programul de apărare împotriva rachetelor balistice; apărarea cibernetică; abordarea globală şi îmbunătăţirea cooperării cu Uniunea Europeană, prin folosirea complementerităţii şi nu a duplicării forţelor, misiunilor şi eforturilor.

În acest context, modernizarea se desfăşoară într-un climat financiar foarte restrictiv, dar statutul de membru NATO şi securitatea viitoare nu sunt negociabile. Alianţa s-a schimbat semnificativ dupa aceste misiuni şi va continua să o facă. Dacă 11 septembrie 2001 a reprezentat factorul declanşator în acest proces de transformare, misiunile reprezintă motorul lui. Când planificăm viitorul forţelor noastre, trebuie să ne gândim că este necesar să fim superiori inamicilor noştri pentru a ne aduce băieţii şi fetele acasă în viaţă din orice teatru de operaţii.

---

[1] Conţinutul acestui material a fost prezentat în cadrul seminarului *10 ani de apartenenţă la NATO. Adaptare şi contribuţii la modernizarea Alianţei*, din 27.03.2014, organizat de către CSSAS cu prilejul aniversării a 10 ani de la accederea României în NATO.

CONCLUZII

- Decada României şi Armatei Române în NATO constituie o perioadă de profundă transformare.

- Învăţămintele rezultate din participările la diferitele misiuni internaţionale au contribuit la adaptarea din punct de vedere conceptual, acţional şi procedural nu numai a structurilor participante dar şi a comandamentelor de mari unităţi şi categorii de forţe pentru a face faţă provocărilor induse de dislocarea şi susţinerea unor forţe militare în spaţii geografice ce necesită abordări specifice cu care organismul militar românesc nu s-a confruntat până în prezent. Raportat la aprecierile aliaţilor privind contribuţia Armatei Române, putem afirma fără teama de a greşi că procesele transformatoare ce au izvorât din necesitatea interoperabilităţii cu forţele NATO au avut succes clădind un fundament solid pentru viitoarea dezvoltare.

- Dincolo de restructurarea şi reorganizarea sistemului militar, mult mai importantă a fost clădirea unei noi generaţii de militari, de la soldat la general, călită în focul luptelor din teatrele de operaţii contemporane. „Capitalul uman” dezvoltat în operaţiile multinaţionale din ultimii ani reprezintă chezăşia unei Armate care în viitor va putea face faţă oricăror provocări. Modernizarea tehnicii şi a echipamentelor, înzestrarea cu sisteme de armamente noi şi performante nu vor face decât să crească perfomanţa profesională a militarilor şi, implicit, ridicarea capacităţii combative a unităţilor şi a marilor unităţi din Armata României.

COLOCVIU STRATEGIC este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include opinii şi puncte de vedere ale specialiştilor militari, experţilor din domeniul securităţii şi apărării, rezultatele cercetărilor în domeniul ale doctoranzilor şi masteranzilor implicaţi în cercetarea ştiinţifică.

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii
Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”
Redactor: Mihai ZODIAN
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1842-8096; B: 0650/763/2014

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, Nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04; Fax: 021.319.55.93
E-mail: cssas@unap.ro
http://cssas.unap.ro